

jesebb gazdálkodásra való átmenetet jelenti. Ezt a folyamatot még fokozza a fökeszegénység, amely ma természetszerűleg nagyobb és általánosabb, mint a háboru előtt. Látjuk is, hogy a föld ára rohamosan esik, amiben része van annak a megfontolásnak is, hogy hozama előreláthatólag csekélyebb. A kereslet relativ csökkenése és a kínálat relativ emelkedése jelzik, hogy a forgalmat korlátozó rendelkezések gazdaságilag hovatovább fölöslegessé válnak. Országos érdek az is, hogy e korlátok ne tartassanak fenn tovább, mint ameddig azok valóban országos célt szolgálnak.'

M.

A „Jogállam“ jubileuma. Laptársunk most lépett huszonötödik évfolyamába, ez alkalommal értékes jubileumi számot adott ki, melyben a különböző jogtestületek aktuális kérdéseit kiváló szaktekintélyek ismertetik. Üdvözljük laptársunkat a jog irodalmi művelése terén kifejtett huszonöt éves munkássága alkalmából.

Fehér holló. Egy ügyvéd kartársunk küldötte be a következő értesítést: „A püspökladányi kir. járásbiróság elnöke. 1925. El. I. D. 58. szám. ... cég végrehajthatónak ... elleni ügyében értesitem ügyvéd urat, hogy az iratok betekintéséből meggyőződtem, hogy ebben az ügyben ügyvéd ur hátrányára két ízben is történt téves expedálás.

A létszámcsökkentés előtt egyáltalán nem, azóta is ritkán történt a vezetésem alatti kir. járásbiróságnál ilyen tévedés, de felelősségre ezuttal sem vonhatok senkit, mert a mult év végén az ügyforgalom a rendes ügyforgalomnak másfélszeresére emelkedvén, a túlfeszített munka következtében két kezelő tisztviselő kapott súlyos idegbajt s e betegeskedések folytán egyetlen segédhivatali tisztviselő kénytelen volt az expedálásnál a hivatalos segítését is igénybe venni és így nem állapítható meg pontosan, hogy ki követte a hibát s így rendelkezésem csak a jövőben leendő vigyázatra szorítkozhatott. Püspökladány, 1926. január 23-án. Vagyok ügyvéd urnak tisztelője“ *aláírás.*

Utszéli jogesetek.

A faluban tetőpontjára hágott az izgalom. A piactéren csoportokban tárgyalták az esetet a férfiak s a mosóteknő mellett épp úgy ez volt a főtéma, mint este a házak előtt a lócán. Az történt, hogy a segédjegyző propagandája nyomán már jó ideje összeadott a falu apraja-nagyja egy jókora összeget avégből, hogy rajta diszes zászlót vegyenek, amelyet aztán körmenetekben, ünnepségeken az isten nagyobb dicsőségére körülhordozzanak. Az akció élén a plébános állott s a zászló a falu védőszentjének a képét hordozta. Fel is avatták nagy disszel s aztán őrizetbe odaadták a jegyzőnek, aki a község-háza nagytermében állította a sarokba, finom fekete viaszkos-vászon-áthuzatba bujtatva, hogy a por el ne lepje. Történt már most, hogy valami pártünnepély okából kellett volna a zászló,

de a jegyző megtagadta a kiadását azzal, hogy ő bizony ennek a jelöltnek a tiszteletére nem adja ide. A vox populi haragja mérhetetlen volt: pörre kell menni! — és megindították a pert a ... i kir. járásbíróság előtt annak a „kárnak“ a megtérítése iránt, amelyet a jegyző a zászló kiadásának megtagadása által okozott. A kádi meg volt akadva: nyilván célvagyonról van szó, magyarul: alapítványról, de alapítólevél és irás nélkül, tehát érvénytelenül, s mégis valahogy érvényesülnie kell a közhangulatnak, mert különben vér fog folyni. Gondolt tehát nagyot és merészet, becitálta a főkolomposokat, felvilágosította őket, hogy a dolgot rosszul csinálták, alapító okiratot kellett volna felvenni, a fennálló helyzetben az ügy — tekintettel a Pp. 2. §. 2. pontjára — nem is tartozik a járásbíróság hatáskörébe, tehát legjobb lesz, ha most itt egyességet kötnek, az egyességbe befoglalják az alapítás főbb pontjait, a zászló gondviselőjéül a mindenkori plébánost jelölik ki s annak döntésétől teszik függővé, mily alkalmakon vehessék igénybe. Így is lett, a békesség visszaköltözött a faluba és a szép zászló ma is hirdeti a bíró bölcseségét.

Jó pár évtized telt el azóta. Megéltük még a nyugdíjvalorizációs pereket is s azok során az egyik kereskedelmi és iparkamara nyugdíjasa perelte munkaadóját nyugdíjának felértékelése iránt. Alperes pergátló kifogással élt azon az alapon, hogy a kamara mint az 1868. VI. t.-c. alapján alakult közintézet alkalmazottaival nem áll magánjogi szolgálati szerződés jogviszonyában, hanem csak közjogi főlé- és alárendeltség viszonyában, fölöttes hatósága a kereskedelemügyi miniszter, aki ha egyszer jóváhagyta az évi költségeloirányzatot, egyben döntött abban is, hogy nyugdíjasainak több nem jár, mint ami abba felvétellett. Az elsőbíróság a pergátló kifogást elvetette és érdemben döntött. A fellebbezési tárgyaláson a felek bírói egyességet kötöttek.

És itt kapcsolódik egybe a két eset: tegyük fel, hogy a pergátló körülmény fennállt; vajjon lehet-e érvényes bírói egyességet kötni oly fórum előtt, amelynek az ügyben nincs hatásköre? ha nem: érvényesíthető-e ez a hiba és hogyan? Végre is az egyesség bírói ítélet erejével bír (Pp. 423. §. 3. bek.), az ügyben tehát ítélet erejével rendező lex individualis keletkezik oly hatóság előtt, amelynek erre nincs hatásköre s hatáskörét a bíróság a per bármely szakában hivatalból veszi figyelembe (Pp. 10. §.), tehát — quid juris? Nem áll-e fenn az a veszedelem, hogy a felek egyesség alakjában a polgári bíróság rendelkezése alá vonnak oly kérdéseket, amelyek messze kívül esnek azok jogkörén? Hátha pl. a községi jegyző és bíró megjelennek a bíróság előtt és egyességileg X-et választják meg képviselőnek: jóváhagyhatja-e az ilyen egyességet a bíróság?

Nyilvánvalónak látszik, hogy a bíróság egyességet is csak oly ügyben hagyhat jóvá, amelyben ítéletet is hozhatna, hogy

tehát hatáskörén kívül eső ügyben egyességet sem szankcionálhat, hanem — amennyiben hivatalból figyelembe veendő pergátló körülmény forog fenn — az eljárást meg kell szüntetnie. Az egyesség kötése épp úgy csak végső fázisa az eljárásnak, mint az ítélet hozatala és a törvényes tilalom nemcsak az ítélezésre, hanem az eljárás lefolytatására is vonatkozik. Mint-hogy pedig a Pp. 180. §. 2. bek. 1., 2., 5. és 6. pontja, adott esetben 3. pontja is azok a hivatalból figyelembe veendő pergátló körülmények: ergo ezek fennforgása esetében a bíróságnak előbb a pergátló körülménnyel kell tisztába jönni s csak ha ilyet nem lát fennforogni, engedheti a feleket egyességhez: S minthogy a felhozott két esetben a pergátló körülmény — feltéve, hogy egyáltalán fennforgott, ami ránk nézve ehelyütt mint ténykérdés közömbös — abban állott, hogy „a kereset érvényesítése egyáltalában nem tartozott a polgári perutra“ (id. §. 1. p.): az egyesség jóváhagyása szabálytalanul történt. Másként: abból, hogy a bíróság az egyességet jóváhagyta, azt kell következtetni, hogy véleménye szerint a kérdéses pergátló körülmény nem forogott fenn. S ebben a „másként“-ben van — ha jól látjuk a dolgot — elrejtve a Pp.-nak a kérdésben vallott felfogása.

Kétségtelen ugyanis, hogy a jóváhagyó végzés ellen a Pp. a felfolyamodáson kívül más jogorvoslatot — jelesül perujítást — nem enged (v. ö. Pp. 563. §.). Csak ha a hiba egyenesen büntetendő cselekmény közbejöttével keletkezett — amit el tudnánk képzelni — volna perujításnak helye (id. §. 7., 8. p.). A jóváhagyott egyesség tehát azon az alapon, hogy a bíróságnak nem volt hatásköre, meg nem támadható. Külön per — miként pl. azon az alapon, hogy valónak feltételezett körülmény utólag valótlannak bizonyul (polg. tkv. tjav. biz. szöveg 1445. §.) — szintén nem biztat sikerrel, mert perjogi hibát csak perjogi úton lehet orvosolni. Ennélfogva ha egyszer az egyességet jóváhagyó végzés jogerőre emelkedett, a hatáskör hiánya orvosoltnak tekintendő. A „közérdek“-et képviselő személytelen személynek a polgári perben nincs más prókátora, mint maga az eljáró bíróság. Ha az az egyességet szankcionálja s ezzel az ügyet hatáskörébe vonta, az állam tovább a dologgal nem törődik.

M.

Jogirodalom.

Hazai jogirodalom.

A megbocsajtás házassági jogunkban. Irta: Dr. *Kauser* Lipót. Szerző e dolgozatában újabb keletű házassági bontóperek anyagát ismerteti, amelyekben bíróságainknak a megbocsajtás kérdésével kellett foglalkozniuk. A felhozott eseteket analitikusan boncolja és kimutatja, hogy bíróságaink